



DICK TOMMEL, VOORMALIG VOORZITTER Ctgb

DICK TOMMEL:

“Meer middelen da

‘Om aan de Europese eisen voor waterkwaliteit te voldoen moet er nog wel een slag gemaakt worden.’ Dat stelt Dick Tommel, die na twaalf jaar in december afscheid nam als voorzitter van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden Ctgb. Tommel laat een organisatie achter die sinds de Europese harmonisatie van het toelatingsbeleid in concurrentie moet werken met andere nationale toelatingsinstanties. “De kwaliteit van ons werk is ons sterke punt en de doorloop-snelheid moet dat ook worden”.

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's: René Faas

We spreken dr. D.K.J. (Dick) Tommel (1942) op de laatste dag van zijn voorzitterschap van het Ctgb. Nog één vergadering van het College over een aantal toelatingsdossiers van gewasbeschermingsmiddelen en dan zit het erop. Tommel kan de vergadering ontspannen ingaan. “We streven naar consensus, we stemmen nooit. Als er uiteindelijk een besluit valt ga ik er vanuit dat iedereen zich erin kan vinden”. Gezondheid, milieu, ecologie, arbeidsomstandigheden en de werkzaamheid van een middel zijn de belangrijkste beoordelingscriteria op grond waarvan een besluit wordt genomen. Tommel was de eerste voorzitter van het Ctgb als zelfstandig bestuursorgaan. Ten opzichte van de vroegere Commissie voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) betekent dit dat beleid en uitvoering gescheiden zijn: het Ctgb is sinds 2000 een pure uitvoeringsinstansie van de regelgeving van de Ministeries Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), Infrastructuur en Milieu (I&M), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Een andere belangrijke ontwikkeling tijdens Tommels twaalfjarige voorzittersperiode was de Europese harmonisatie van het toelatingsbeleid,

die geconcretiseerd is in de Europese verordening 1107/2009 die in juni van dit jaar officieel in werking is getreden.

Klopt het dat de beoordelingscriteria voor het milieu meer aan verandering onderhevig zijn dan bijvoorbeeld de al meer uitgekristalliseerde regelgeving voor gezondheid?

“Op alle terreinen wordt de toelating gebaseerd op de actuele wetenschappelijke inzichten. Die ontwikkelen zich allemaal. Je moet dus voortdurend kijken of de toetsingscriteria aangepast moeten worden. Je ziet wel dat in de gezondheids sfeer de regels minder veranderen dan op het gebied van milieu en ecologie. Dat heeft enerzijds te maken met een in te halen achterstand in kennis ten opzichte van gezondheid en anderzijds met de Europese regelgeving, die de huidige regering zoveel mogelijk wil volgen. Wil Nederland voldoen aan de Europese normen, dan moet er vooral op het gebied van de kwaliteit van het oppervlaktewater nog wel wat gebeuren. De concentratie van bepaalde stoffen in het Nederlandse oppervlaktewater is hoger dan de toegestane normen vanuit het Europese Waterkwaliteitsprogramma, de Kaderrichtlijn Water. In 2027 moet dat passen; we moe-



an ooit toegelaten”

ten niet tot het laatst wachten om daaraan te voldoen, want dan hebben we een probleem. We moeten nog een slag maken, maar ik ben er positief over dat dit lukt. Er is steeds meer kennis over de toepassing van middelen. Maar neem een stof als glyfosaat, daar komt Staatsecretaris Atsma toch met een programma om de concentratie in het oppervlaktewater naar beneden te krijgen. De toelating is geheel overeenkomstig de regels verleend, maar hij vindt dat dit nog niet leidt tot de gewenste waterkwaliteit die nodig is voor de drinkwaterwinning”.

Naar aanleiding van TV-programma Zembla over de veronderstelde blootstelling van de bevolking in bollenteeltgebieden aan hoge concentraties gewasbeschermingsmiddelen, adviseert de Gezondheidsraad een onderzoek in te stellen naar dit blootstellingseffect. Heeft het Ctgb zijn werk wel goed gedaan?

“Wij laten middelen toe als de regels zeggen dat ze kunnen worden toegelaten. Ja, misschien moet je de regels veranderen, maar dat is niet aan ons. Overigens is Zembla is niet de meest betrouwbare bron. De Gezondheidsraad is natuurlijk wel een gezaghebbend orgaan. Ik juich zo'n onderzoek zeer toe. Komt er uit dat er geen extra blootstellingrisico is, dan hoef je de regels niet te veranderen, blijkt de belasting van mensen die wonen in een omgeving waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast hoger dan we dachten, dan moeten we de regels veranderen. Overigens zit in ons beoordelingsmodel al wel een toets waarin het blootstellingrisico bekeken wordt: het bystandereffect. Het verschil is wel dat dit gebaseerd is op iemand die maar even in de omgeving van gewasbeschermingsmiddelen vertoeft; bij omwonenden gaat het om een veel langere tijd en wellicht om blootstelling aan meerdere stoffen.

Anderzijds gaat het bystandereffect uit van een fictief persoon die volledig onbeschermd is. Dat zal in de praktijk niet voorkomen, het is dus een bijzonder scherp criterium. We moeten nog kijken of we die toets kunnen generaliseren naar de omwonenden. We moeten wel beseffen dat de veiligheidscriteria die we voor gezondheid hanteren heel hoog zijn. Er zit vaak een factor honderd tussen wat wetenschappelijk noodzakelijk is en wat de eis is”.

Internationaal speelt de discussie over de relatie tussen de massale bijensterfte en gewasbeschermingsmiddelen.

“Ja, het gaat dan speciaal om de neonicotinoiden, waaronder bijvoorbeeld de stof imidacloprid valt (onder ander de werkzame stof van het insecticide Admire van Bayer -g.w.). Vorig jaar hebben we op verzoek van de Tweede Kamer tientallen van deze middelen die in Nederland worden gebruikt onderzocht op hun relatie met bijensterfte, maar we hebben geen causale relatie kunnen aantonen. Ook een uitgebreid wetenschappelijk onderzoek van Wageningen UR geeft geen causale relatie aan. Wat niet wil zeggen dat deze middelen niet schadelijk voor bijen kunnen zijn, want je moet ze wel goed gebruiken”.

Volgens sommigen bemoeilijkt de Europese Verordening 1107/2009 die dit jaar in werking is getreden de toelating van bestrijdingsmiddelen voor kleine gewassen. Klopt dat?

“Ik denk dat die Verordening op zichzelf daarop geen grote invloed heeft. Wat je wel ziet is dat het ontwikkelen van nieuwe stoffen zo kostbaar is, dat producenten dat alleen voor grote gewassen doen. Je moet dus hopen dat deze actieve stoffen in een later stadium ook beschikbaar komen voor de kleine teelten. Gebeurt dat onvoldoende, dan is de agrarische sector in Nederland kwetsbaar, zeker als

er ook nog bestaande toelatingen vervallen omdat ze bijvoorbeeld niet meer aan de eisen voldoen. Een probleem is ook dat producenten uit commercieel oogpunt niet altijd moeite doen om een middel voor een kleine teelt in de benen te houden. Positief is dat sectoren nu zelf wel een toelating kunnen aanvragen, al is dat in de nieuwe verordening wel lastiger geworden. Dat het probleem onze aandacht heeft blijkt uit het samenwerkingsverband ter bevordering van kleine teelten, waarin het Ctgb ook participeert. Overigens zijn op dit moment in Nederland meer middelen toegelaten dan ooit tevoren. Maar dat is geen onbekommerde situatie”.

Een belangrijk punt in de Europese verordening is de zonale toelating, waarbij een middel dat door een nationale toelatingsinstantie is toegelaten in principe toegelaten is in de hele zone (Europa is verdeeld in een centrale, noordelijke en zuidelijke zone - g.w.) waarin dat land valt. Wat is uw oordeel hierover?

“Het is een hele vooruitgang, je voorkomt zo dubbel werk, al kunnen landen nog wel specifieke eisen stellen. Het betekent wel dat er concurrentie ontstaat tussen de nationale toelatingsinstanties. Wie z'n werk het best doet, krijgt de meeste opdrachten. Naast Nederland behoren de toelatingsinstanties van Duitsland, Engeland en Oostenrijk tot de Europese top. Omdat wij niet gesubsidieerd worden - het toelatingsonderzoek wordt puur betaald door de aanvragers - zijn wij relatief duur. Wij zullen vooral moeten concurreren op de kwaliteit van ons werk en de doorloop snelheid. Zo hopen we volgend jaar 100 procent van aangevraagde toelatingen binnen een termijn van een jaar af te handelen. Belangrijk voor zowel de gebruiker als de toelatinghouder. Vergelijk dat eens met 2000, toen het soms zeven jaar duurde voor

een toelatingsverzoek was afgehandeld. Nee, ik ben zeker niet bang dat we de concurrentie niet aankunnen. Er is voldoende werk, toelatinghouders maken zich zelfs zorgen over de toelatingcapaciteit in de noordelijke zone. De vraag is eerder of we voldoende deskundig personeel kunnen aantrekken en de organisatie op orde kunnen houden om op een verantwoorde manier verder te groeien”.

Net als in het verleden bij de chemische gewasbeschermingsmiddelen loopt Nederland nu weer voorop met de regelgeving voor de toelating van biociden. Hoe gaat zich dat ontwikkelen?

“Europa is nog maar pas actief op dit terrein. Als er in 2013 een Europees regime komt in de vorm van de Biocidenverordening, zullen de volgens de Nederlandse regelgeving beoordeelde middelen wellicht opnieuw volgens de Europese maatstaven beoordeeld moeten worden. Het zou kunnen dat er dan meer van dat soort middelen beschikbaar komen. Ik heb niet de indruk dat er onder de Nederlandse regelgeving te weinig biociden beschikbaar zijn. Dat we graag betere middelen zouden willen hebben in bijvoorbeeld de ongediertebestrijding ligt minder aan het toelatingsregime, dan aan het tekort aan nieuwe, innovatieve middelen”.

Hoe laat u het Ctgb achter? Wie wordt uw opvolger?

“We zijn de afgelopen twaalf jaar professioneler geworden. De verhoudingen binnen het college zijn uitstekend. We zijn ook voorspelbaarder geworden. Het is geen tombola meer of een middel wordt toegelaten -zoals in een verleden-, de discussie gaat eerder of de voorschriften voor de toepassing wel correct zijn. Wie mijn opvolger wordt? De procedure wacht op de input die wij krijgen vanuit de betrokken ministeries. Ik heb dus geen idee!”